
HIRVIKOSKEN TILAN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA



Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala, kevät 2015

Suvi Hirvikoski



Mustiala
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Suvi Hirvikoski	Vuosi 2015
Työn nimi	Hirvikosken tilan maisemanhoitosuunnitelma	

TIIVISTELMÄ

Tämän työn tarkoitus oli luoda käytännönläheinen ja toimeksiantajan nykyiset resurssit huomioonottava, viisivuotinen hoitosuunnitelma Satakunnassa Merikarvialla sijaitsevalle Hirvikosken maatilalle. Tilalta toimeksiantajina toimivat nykyinen isäntäpari Harri ja Anne Hirvikoski.

Työn tuloksena toivottiin hoitotoimenpide-ehdotuksia suunnitelmaan kuuluville alueille sekä niiden kustannusarviota. Suunnitelma laadittiin tilan yrittäjien kanssa yhteistyössä, heidän toivomuksiaan kuunnellen.

Tutkimusmenetelminä työtä tehdessä tutustuttiin alueen historiaan haastatellen tilan eri sukupolvia, lukien kirjallisia lähteitä sekä tutkien vanhoja kuvia ja karttoja. Alueelle tehtiin useita maastokäyntejä ja kuvattiin ympäristöä. Hoitosuunnittelua tehtäessä paneuduttiin aiheesta löytyvään kirjallisuuteen, haastateltiin asiantuntijoita ja tutkittiin jo tehtyjä maisemasuunnitelmia eri alueilta ympäri Suomea.

Tämä opinnäytetyö esittelee toimeksiantajalle kaksi vaihtoehtoista suunnitelmapohjaa maisemanhoidon toteuttamiseen, niiden kustannusarviot sekä pohdintaa tulevaisuuden mahdollisuuksista maiseman hyödyntämisessä.

Avainsanat Maisemasuunnitelma, maisemanhoito, perinnemaisema

Sivut 37 s. + liitteet 2 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine Option

Author	Suvi Hirvikoski	Year 2015
Subject of Bachelor's thesis	Landscape maintenance plan of the Hirvikoski farm	

ABSTRACT

The aim was to create a practical and functional five-year landscape maintenance plan for Hirvikoski farm located in Merikarvia, Satakunta. The work was made in cooperation with the current owners of the farm, Harri and Anne Hirvikoski.

The owners of the farm wanted work-instructions how to clear up the landscape and maintain the traditional countryside view. The maintenance plan includes about five hectares of the area.

The following research methods have been used: exploring the historical background of the farm by interviewing the generations living in the farm, examining old pictures and maps of the area and reading relevant literature. Pictures were taken several times when visiting the plan area.

Knowledge and experience of making maintenance plans was gathered from literature, internet sources, by interviewing landscape consultants and by reading other maintenance plans made at different areas in Finland.

This thesis presents two optional basic plans how to carry out the renovating of the landscape and environment, quotations of the operations and also thoughts about the future possibilities to benefit the surroundings.

Keywords Landscape maintenance plan, landscape design, traditional countryside

Pages 37 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAISEMANHOITO.....	2
3	LOHKOJEN SUUNNITTELU.....	3
3.1	Kotopelto.....	5
3.1.1	Alueen kuvaus	5
3.1.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	7
3.1.3	Kustannukset	7
3.2	Navetan tausta	11
3.2.1	Alueen kuvaus	11
3.2.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	12
3.2.3	Kustannukset	12
3.3	Kotokalliot.....	15
3.3.1	Alueen kuvaus	15
3.3.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	16
3.3.3	Kustannukset	16
3.4	Reunametsä	18
3.4.1	Alueen kuvaus	18
3.4.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	20
3.4.3	Kustannukset	20
3.5	Haapasaareke.....	21
3.5.1	Alueen kuvaus	21
3.5.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	23
3.5.3	Kustannukset	23
3.6	Mäntysaareke	25
3.6.1	Alueen kuvaus	25
3.6.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	26
3.6.3	Kustannukset	27
3.7	Kuusisaareke	28
3.7.1	Alueen kuvaus	28
3.7.2	Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet.....	29
3.7.3	Kustannukset	30
4	KOKONAISKUSTANNUKSET	31
4.1	Rahoitusvaihtoehdot.....	32
5	TULEVAISUUDEN VISIOINTIA TILALLA	33
6	YHTEENVETO	35
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	

LIITE 1 HAASTATTELU

1 JOHDANTO

Tämän maisemasuunnitelman toimeksiantajana toimivat Satakunnassa Merikarvialla sijaitsevan Hirvikosken tilan omistavat Harri ja Anne Hirvikoski. Hirvikosken tila on pitkän maataloushistorian omaava tila, jolla maisema-arvot ovat painottuneet muun muassa maatilamatkailupalvelujen tarjoamisen sekä näkyvän sijainnin johdosta.

Hirvikosken perheelle tila päätyi 1960-luvulla, jonka jälkeen tilalla on asunut kolme sukupolvea. Tilan historiaa tunnetaan tarkemmin 1800-luvun lopulta asti. Maataloutta tilalla on harjoitettu todennäköisesti asuttamisesta asti. Maatalouden muodot ovat vaihtuneet tilalla kiinnostuksien ja taloudellisten suhdanteiden mukaan.

1960-luvulta alkaen Hirvikoskilla oli lypsykarjaa, vähäisempi määrä muita kotieläimiä sekä peltoviljelyä. Lypsykarjasta siirryttiin emolehmiin nykyisen isäntäparin tullessa tilan haltijoiksi 1980-luvulla. 1990-luvun alussa isäntä perusti sahayrityksen ja emäntä osterivinokassieniä kasvattavan sienimön. Tilalla kävi paljon vierailijoita sienimön suoramyyntin ja sahan asiakkaiden myötä ja pikku hiljaa kehittyi ajatus maatilamatkailun aloittamisesta. Tilalle alettiinkin rakentaa matkailurakennuksia ja tarjoamaan ruoka- ja tilaisuuspalveluita.

EU:hun liittymisen jälkeen isäntäparin mielestä karjatalouden kannattavuus laski tilalla siinä määrin, että he päättivät luopua eläimistä. Vuonna 2001 tilalta lähtivät viimeiset tuotantoeläimet. Näin ollen pitkään hoidettuna pysynyt maisema alkoi rehevöityä, metsittyä ja perinteinen maalaismaisema kadota. Muutamia hevosia sekä lampaat laidunsivat kesäisin vielä useita vuosia, tosin liian laajoilla laitumilla. Vuoden 2010 jälkeen laidunnusta on tapahtunut vain muutamina kesinä.

Tilan sahayritys toimii edelleen, joten asiakkaita käy tilalla lähes päivittäin ympäri vuoden. Lisäksi tila sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn tien varrella, joten ohikulkijoiden katseet kohdistuvat pihapiiriin. Merikarvian kunta on vireä kunta erityisesti kesäaikaan, joten vierailijoita riittää. Lisäksi tilan halki kulkee retkeilyreitistö Reitti Satakunta-Pirkanmaa, joka ulottuu Selkämereltä aina Tampereelle asti. Tilan pihapiirissä saattaa siis vierailla myös vaeltajia, joita ajatellen maisemanhoito olisi myös tärkeää.

Tilan matkailupalvelut (ruoka- ja tilaisuuspalvelut) sen sijaan ovat olleet toistaiseksi tauolla vuoden 2014 alusta ja tulevaisuus on avoinna. Mahdollisen matkailuyrityksen jatkumisen kannalta yksi tärkeimmistä myyntivalteista on nimenomaan ympäristön siisteys. Epäsiisti tilaympäristö viestittää piittaamattomuudesta luontoa ja ympäristöä kohtaan. Hirvikosken tila on halunnut korostaa matkailuasiakkailleen luonnonläheisyyttään ja tarjota maalaiselämyksiä kausi- ja kulttuuriympäristössä.

Yksi tärkeistä työn tekemisen syistä on yrittäjien oma asumisviihtyvyys. Isäntäparin lisäksi tilalla asuu myös vielä isännän vanhemmat. Kun ympäristö on mieluista, myös töitä jaksaa tehdä. Maaseutu ja perinteinen maalaismaisema on lähellä jokaisen perheenjäsenen sydäntä ja he haluavat ympäristön pysyvän luonnollisen kauniina.

Tilan tulevaisuudesta ei ole tehty kauaskantoisia suunnitelmia. Nykyinen isäntäpari ei välttämättä asu tilalla eläkeiän jälkeen ja jatkajasta ei ole varmuutta. Siksi olisi tärkeää säilyttää tilan ympäristö, varsinkin tilakeskuksen lähialueet siinä kunnossa, että jos muutamien vuosien päästä siellä matkailutoiminta tai eläinten pito jatkuisi, laitumet olisivat helposti käyttöönotettavissa ja maisema matkailua tukeva. Myös mahdollisen tilan myynnin kannalta ympäristön hoito olisi vain positiivinen asia.

Maisemasuunnitelma on laadittu tavoitteiden mukaisesti mahdollisimman käytännönläheiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi nykyisillä käytettävissä olevilla resursseilla, tilan talousrakennuksen läheisyydessä sijaitseville alueille. Yhteensä suunnitelmaan kuuluu noin viiden hehtaarin kokoinen alue.

Tämä työ on laadittu viideksi vuodeksi, koska ympäröivän maiseman hoitaminen on aina useamman vuoden projekti, jossa tuloksetkin näkyvät usein vasta pikku hiljaa. Myös esimerkiksi mahdollisten EU-tukien hakeminen vaatii sitoutumista vähintään viideksi vuodeksi.

Kustannusten laskeminen on olennainen osa työtä. Se antaa toimeksiantajille suuntaa, mitä ympäristön kokonaisvaltainen hoitaminen tulee lähivuosina vieämään aikaa ja rahaa eli miten heillä on mahdollisuuksia nykyisten resurssien pohjalta toteuttaa laadittua suunnitelmaa.

2 MAISEMANHOITO

Maatalousmaisema on osa kulttuuriperinnettämme. Ympärillä näkemämme maisema on muotoutunut vuosien saatossa ihmisten toiminnan ja luonnon kulun yhteisvaikutuksesta. Perustuslain (731/1999 2:20 §.) mukaan vastuu ympäristöstä, luonnosta ja sen monimuotoisuudesta sekä kulttuuriperintömme säilyttämisestä kuuluu kaikille. Siksi maisemanhoito on tärkeää.

Maisemanhoitoon kuuluvat olennaisesti perinnemaisemien sekä perinnebiotooppien hoito. Perinnemaisema- termillä tarkoitetaan perinteistä maalaismaisemaamme kokonaisuudessaan; siihen kuuluvat sekä rakennettu ympäristö että maankäyttötapojen muovaamat elinympäristöt. Maisemassa vaihtelee viljelyalueet, niityt, metsät ja metsäsaarekkeet, vesistöympäristöt sekä rakennukset ja muinaisjäänteet. Kaikki nämä tarjoavat monimuotoisia elinympäristöjä kasvillisuudelle ja eläimistöille. (Hagelberg, Härjämäki & Laakso 2003, 6.) Perinnemaiseman lisäksi puhutaan usein perinnebiotoopeista, jolla tarkoitetaan puolestaan nimenomaan ympäristöoloja eli kasvupaikkaominaisuuksia.

Perinnebiotoopit jaetaan seuraavan listan mukaisesti: niityt (kallioniityt eli kalliokedot, kuivat niityt eli kedot, tuoreet niityt, kosteat heinäniityt), järvenranta-niityt, merenranta-niityt, tulvaniityt, lehdesniityt, hakamaat, metsälaitumet ja nummet. (Vainio, Kekäläinen, Alanen & Pykälä 2001, 23.)

Maaseutuympäristömme maisema on muuttunut paljon lähivuosisadan aikana. Siihen on vaikuttanut moni tekijä. Siirtyminen perinteisestä, pitkälti käsin ja eläinvetoisten työkoneiden avulla tehdystä viljelystä nykyajan moderniin tekniikkaan ja tehoviljelyyn, on tuonut mukanaan sekä hyötyjä että haittoja. Peltoviljelyssä erikoistutaan tiettyihin kasveihin, tuotantoyksikköjen koot kasvavat sekä vilja- että karjatiloiilla ja laiduntavien eläinten määrä vähenee vähenemistään. Monipuoliset elinympäristöt kuihtuvat ja katoavat. Tietyt pienelinympäristöt, esimerkiksi rantaniityt, jäävät usein käyttämättömiksi ja rehevöityvät. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu, 2013.)

Maisemanhoidolla tarkoitetaan toimenpiteitä, joita käytetään maisemarakenteen korjaamiseksi tai ylläpitämiseksi. Alueiden laidunnus, niitto, raivaus ja harvennus ovat perustoimenpiteitä, joillakin alueilla voidaan myös esimerkiksi kulottaa tai lehdestää. Kaikki toimenpiteet tulee toteuttaa suunnitellusti ja harakiten, ottaen huomioon kunkin alueen kasvi- ja eläinlajiston. Hoidon seuranta on myös olennainen osa toimintaa. (Hagelberg ym. 2003, 13–31.)

Maisema ja ympäristö ovat tärkeä voimavara nykypäivänä; ne tuovat virkistystä, hyvinvointia sekä luovat työpaikkoja kasvavien luonto- ja matkailupalvelujen ympärille.

Maisemanhoitoa tehdään usein maaseutuympäristössä perinteitä kunnioittaen, mutta sitä hyödynnetään myös taajamissa ja kaupunkialueilla. (Iijolainen M. & Ruoho J. 2014, 8-11.)

Politiikka vaikuttaa maisemanhoitoon suuresti. Euroopan Unioniin liittyminen on asettanut haasteita Suomen maataloudelle monella tapaa, myös maaseutuelinympäristölle ja maisemalle. Erilaiset säädökset, lait sekä tukipolitiikka ohjaavat tietynlaiseen maatalouden harjoittamiseen, mikä on vaikuttanut esimerkiksi juuri tilakokojen kasvamiseen ja tuotannon tehostamiseen, jolloin perinteiset elinympäristöt vähenevät.

Toisaalta EU:n politiikka pyrkii tukemaan myös maaseutuympäristöjen monimuotoisuutta esimerkiksi vesistöjen suojakaistojen ja vyöhykkeiden avulla. Säädökset ovat osaltaan johtaneet kestävämpiin viljelymenetelmiin, joiden ansiosta monipuolisemmat elinympäristöt ovat saaneet elintilaa.

EU:n vapaa liikkuvuus tuo maaseudulle ja sen ympäristölle myös oman osansa. Lisääntyneen matkustamisen vuoksi meillä on tarjottavana maaseutuun liittyviä matkailupalveluita runsaasti myös ulkomaalaisille. (Maa- ja metsätalousministeriön verkkosivut, 2014.)

Perinteisen maisemamme hoitamiseen voi kuka tahansa osallistua, hoitaen esimerkiksi asuinpaikkansa ympäristöä tai liittymällä projekteihin tai talkoisiin. Pääosassa maisemanhoidossa ovat toki maanomistajat. Euroopan Unioni tarjoaa ohjelmakaudella 2014–2020 ympäristökorvaussopimuksessaan rahoitusta

maisemanhoitoon ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen aktiiviviljelijöille ja yhdistyksille.

On myös useita kansallisia hankkeita, joita toteutetaan vaihtelevasti. Tällaisten hankkeiden järjestäjiä ovat esimerkiksi ProAgria, Maa- ja kotitalousnaiset, luonnonsuojelupiirit sekä Metsähallitus.

Hoitotoimenpiteisiin kannattaa aina myös pyytää mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi talkoapua, muun muassa 4H-kerhot ovat usein innolla mukana tämän tyyppisissä projekteissa. (Seppälä, haastattelu 10.3.2015.)

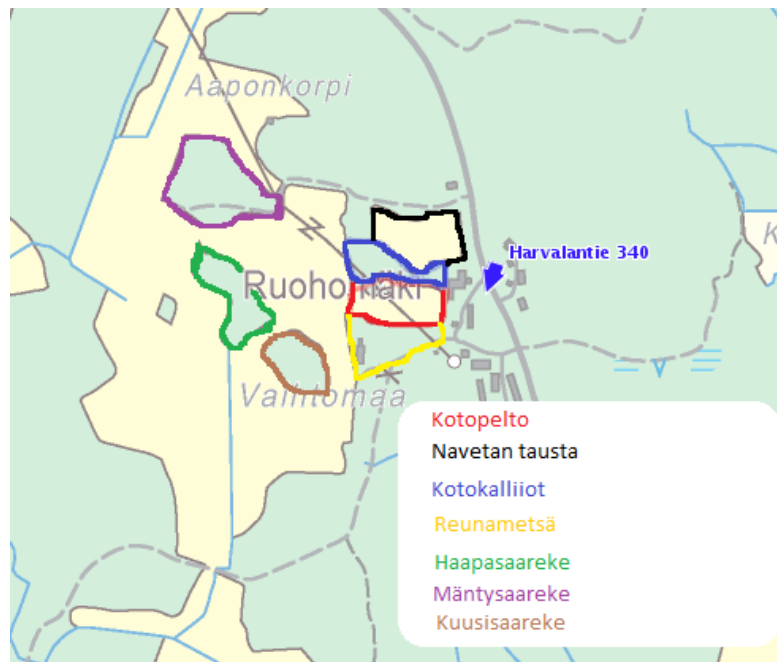
3 LOHKOJEN SUUNNITTELU

Hirvikosken tilan maisemasuunnitelmaan otettiin mukaan noin viisi hehtaaria käsittävä alue tilan talouskeskuksen ympäristöä. Lohkot valikoituivat sen mukaan, mitkä kipeimmin kaipaavat toimenpiteitä ja ovat esteettisesti tärkeimpiä tukemaan maiseman säilyvyyttä.

Lohkot ovat lähtökohtaisesti niitä alueita, joissa laidunnus loppui tilalla 2000-luvun alussa ja joiden maisema-arvot ovat vielä palautettavissa.

Tilalla on tehty myös perinnemaisemakartoitusta Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta vuosina 1992–1995 ja Hirvikoskesta luetteloitiin paikallisesti arvokasta perinnebiotooppia, metsälaidunta, joka löytyy Ruohomäen laitumet -nimellä muun muassa Mervi Lehdon toimittamasta Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma -teoksesta vuodelta 2011. Tämä metsälaidun ei kuitenkaan kuulu suunnitelma-alueeseen, mutta on tulevaisuudessa toki huomioon ottamisen arvoinen.

Seuraavassa lohkot on käsitelty arvioidussa tärkeysjärjestyksessä perinteistä maalaismaisemaa ajatellen. Toimeksiantajan toivomuksesta suunnitelmat on tehty lampaiden ja hevosten laiduntamista hyväksikäyttäen.



Kuva 1. Hoitosuunnitelman lohkot. Kartta: Maanmittauslaitoksen avoimen tietoineiston Maastotietokannan 06/2014 materiaalia.

3.1 Kotopelto

3.1.1 Alueen kuvaus



Kuva 2. Kotopelto, kevät 2014.

Naudat ovat laiduntaneet peltoa ainakin 1900-luvun alusta asti. 1960-luvulta lähtien laidunnus alkoi tehostua, kun paikan ostanut Erkki Hirvikoski muutti

perheineen silloiselle Ruohomäen tilalle. Naudat ovat olleet osa tilan historiaa aina 2000-luvun alkuvuosiin asti, jolloin nykyinen isäntäpari Harri ja Anne Hirvikoski puolestaan päättivät luopua tuotantoeläimistä. Joitakin vuosia tämän jälkeen laidun kasvoi aivan koskemattomana, joinakin vuosina lohko saatettiin niittää koneella sekä ruiskuttaa kasvinsuojeluaineella. 2000-luvun puolessa välissä talossa oli hevonen ja pari lemmikkilammasta, jotka eivät kuitenkaan saaneet paljon maisemanhoidollista jälkeä aikaan. Muutamana kesänä hevosia oli parikin, mutta laidunnettava pinta-ala oli liian suuri.

Vuonna 2014 kesällä alueelle tuotiin viisi hevosta kesänviettoon, riittävä eläinmäärä teki tehtävänsä ja maiseman muutos edellisiin vuosiin oli huomattava. Heinikot pysyivät matalina, puskia katosi eläinten ja myös mekaanisen poiston avulla. Maisema avartui ja siistiytyi. Tämä hevosmäärä tuntui olevan sopiva maisemanhoitoon alueella, eläimillä oli käytössä siis muitakin lohkoja.

Kotopelto on pinta-alaltaan 0,59 hehtaarin laajuinen alue, jolle on näkymäsuunta suoraan tilan talousrakennuksen etupihalta. Tämän lohkon esteettisyysarvo on siinä mielessä ehkä suurin.

Lohko on melko säännöllisen muotoinen laidunalue. Peruskallio pyrkii pintaan laitumen keskiosassa, joten siksi pelto ei sovellu hyvin esimerkiksi viljelykäyttöön.

Laitumella kasvaa tavanomaista heinäkasvillisuutta ja erilaisia niittykasveja. Laidunnuksen loputtua alueella esimerkiksi niittyleinikki, ohdakkeet ja nokkonen ovat vallanneet alaa ja ennen tyypillisiä kasveja on kadonnut. Viereisestä Reunametsä-lohkosta levinneitä pajun taimia on alkanut myös ilmestyä.



Kuva 3. Kotopelto, 1980-luku. Kuva Anne Hirvikoski.



Kuva 4. Kotopelto, kesä 2004. Laidun pääsee kasvamaan liian pitkäksi kun ala on liian iso eläinmäärälle.

3.1.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Maisemanhoidollinen tavoite alueella kohdistuu pääasiassa laidunalueen nurmen pitämiseen lyhyenä, rehevöitymisen estämiseksi. Toimenpiteenä suositteleen koneellista niittoa riittävän usein (vaihtoehto 1) tai vaihtoehtoisesti eläinten laidunnusta (vaihtoehto 2). Alueelle tekisi hyvää myös maaperän muokkaus ja nurmen uudelleen perustaminen laiduneläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi, jotta ne saisivat riittävän ravinteikasta rehua. (Puurunen T. & Teräväinen H., 3. 2002, 5-9, 16–20.)

Vaihtoehto 1: Laitumen kunnostus ja niitto

Niitto on melko helppo valinta eläimien jatkuvaan hoitoon ja valvontaan verrattuna. Niitto pitäisi kuitenkin suorittaa riittävän usein ja oikeisiin aikoihin, jotta rikkakasvit eivät pääse tarpeettomasti lisääntymään. (Hagelberg ym. 2003, 18–21.)

Vuosi 1: Maaperän muokkaus, uuden nurmen perustaminen, niitto

Vuosi 2: Niitto kesäkuu-elokuu

Vuosi 3: Niitto kesäkuu-elokuu

Vuosi 4: Niitto kesäkuu-elokuu

Vuosi 5: Niitto kesäkuu-elokuu

Parhaat niittoaikajankohdat voivat vaihdella vuosittain, joten niitot ajoitetaan kuitenkin vuoden kasvutilannetta mukaillen.

Koneellinen niitto tarkoittaa kuitenkin usein hieman teennäistä lopputulosta laidunnukseen verrattuna. (Borg, O. & Teppo-Pärnä V. 2004, 3-10.) Laiduntavat

eläimet tuovat myös luonnon monimuotoisuudelle enemmän mahdollisuuksia, lisäävät muun muassa hyönteisiä ja lintuja alueella. Niittokoneen käyttö aiheuttaa muutoksia myös maanpinnan pienmuodoille, esimerkiksi muurahaiskeot usein tuhoutuvat. (Puurunen ym. 2002, 40.)

Vaihtoehto 2: Laitumen kunnostus ja laidunnus

Laidunalue olisi tosiaan hyvä uusia, jotta eläimet saisivat laadukasta ravintoa kesän aikana. (Puurunen ym. 2002, 5-9, 16–20.) Suunnitelman ensimmäinen vuosi menisikin perustamistöissä.

Laiduntamaan alueelle sopisivat erityisesti hevoset, aikaisempien vuosien kokemukset osoittavat niiden viihtyvän hyvin alueella. Pienelle lammasmäärälle laidun on ehkä liian suuri ja avara, mutta tietysti eläinten yhteislaidunnustakin voi halutessaan harkita. (Harmoinen T. & Äärilä M. 2007, 62–66.) Eläimien huolehtiessa isosta kuvasta, on isäntäväen kuitenkin valmistauduttava tarvittaessa käsin tai koneella niittämään alueita, jotka jostain syystä jäävät vaille eläinten aiheuttamaa laidunpainetta.

Laiduntavat eläimet tuovat eliökunnan monimuotoisuutta; hyönteisten, lintujen sekä kasvikunnan vaihtelu lisääntyy. (Borg ym. 2004, 40.)

Vaikka eläimet ovatkin loistavia maisemanhoitajia ja takaavat luonnollisen näköisen lopputuloksen, on niiden kuljettamisesta, aitaamisesta, hoidosta ja muusta ylläpidosta aina työtä sekä vastuuta. Toisaalta esimerkiksi hevosten laidunpaikkojen tarjoaminen voi tuoda myös tuloja. (Laidunpankki, 2015.)

Vuosi 1: Maaperän muokkaus, nurmen perustaminen, niitto

Vuosi 2: Laidunnus

Vuosi 3: Laidunnus

Vuosi 4: Laidunnus

Vuosi 5: Laidunnus

3.1.3 Kustannukset

Vaihtoehdossa 1 on laskettu nurmen perustamiskustannukset sekä kaksi vuositista niittokertaa. Ensimmäisen vuoden kustannukset ovat hieman suuremmat kuin seuraavien vuosien, mutta keskimääräiseksi vuosikustannukseksi tulee vain noin 85 euroa. Vaihtoehto on edullinen, mutta koneellisen niiton jälki harvoin on luonnollisen kaunista.

Urakointihinnat kustannusarvioihin on otettu TTS Työtehoseuran julkaisusta: Maatalouskoneiden kustannukset ja urakointihinnat.

Hirvikosken tilan maisemanhoitosuunnitelma

Taulukko 1. Vaihtoehto 1.

Kotopelto	Pinta-ala	0,59	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Nurmen perustamiskustannukset	á hinta (€/ha sis. ALV 24 %)	ha	€
Kyntö	60	0,59	49,8
Maanmuokkaus	36	0,59	29,88
Kylvölanneitus	50	0,59	17
Niitto	44	0,59	36,52
Perustamiskustannukset yht.			133,20

Vuosi 1	Nurmen perustaminen, niitto		133,20
Vuosi 2	Niitto x 2		73,04
Vuosi 3			73,04
Vuosi 4			73,04
Vuosi 5			73,04
Yhteensä / v			85,07
Yhteensä / 5 v			425,36

Taulukko 2. Vaihtoehto 2.

Kotopelto	Pinta-ala	0,59 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Nurmen perustamiskustannukset	á hinta (€/ha sis. ALV 24 %)	ha	€
Kyntö	60	0,59	49,80
Maanmuokkaus	36	0,59	29,88
Kylvölanneitus	50	0,59	17
Niitto	44	0,59	36,52
Yhteensä			133,20

Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	3	36
Henkilötyö alueen raivaus	12	2	24
Työkustannukset yht.			60
Perustamiskustannukset yht.			193,20
Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	3	36
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	(Laskettu kohdassa Navetan tausta)		
Hoitokustannukset yht.			540

Vuosi 1	Nurmen perustaminen + niitto		133,20
Vuosi 2	Aidan perustaminen +huolto		96
Vuosi 3	Huoltokustannukset		96
Vuosi 4			96
Vuosi 5			96
Yhteensä / v			103,40
Yhteensä / 5 v			517,20

Vaihtoehdossa 2 Kotopellon nurmi perustettaisiin uudestaan vuonna 1, jonka jälkeen hevoset (neljä) laiduntaisivat sitä kesäisin. Tässä vaihtoehdossa on otettu huomioon jo olemassa olevat resurssit, tilalla olevat materiaalit eli aita-
tolpat ja langat, joten kustannukset eivät nouse vuositasolla korkeiksi. Hevos-
ten hoitokustannukset on laskettu Navetan tausta -lohkon kustannuksissa. Vas-
tuu eläimistä, valvonta ja hoito ovatkin isoin kustannuserä ja voimavarojen
viejä tässä tapauksessa, mutta hevoset tekevät maisemanhoidollisesti hyvää jäl-
keä.

3.2 Navetan tausta

3.2.1 Alueen kuvaus



Kuva 5. Navetan tausta, kevät 2014.

Lohko on ollut historiansa aikana vuoroin sekä viljely- (heinä) että laidunnuskäytössä. Kuten Kotopeltoa, 1960–2000 tilalla ollut nautakarja laidunsi aluetta. Samoin muutaman vuoden käyttämättömyyden jälkeen vuosina 2006–2011 yksi tai kaksi hevosta käytti laidunta. Ala oli liian suuri näin pienelle eläinmäärälle. 2014 tilalla kesälaitumella olleet viisi hevosta sen sijaan olivat riittävä määrä hoitamaan suunnitelmassa olevat Reunametsä, Kotopelto, Kotokalliot ja Navetan tausta -lohkot.

Navetan tausta on myös säännöllisen muotoinen, noin 0,66 ha alue, jonka peltomaisema avautuu ohikulkevalle tielle. Se on ehkä tärkein maisemanhoidollinen lohko ulkopuolisen silmin. Tieympäristö on se, mistä suurin osa ihmisistä muodostaa käsityksensä alueesta ja vaihtelu maisemassa tuo myönteistä mielikuvaa.

Alueella kasvaa lähinnä heinä- ja niittykasveja, laidunnuksen loppumisen jälkeen niittyleinikki, ohdakkeet, hevонhierakka sekä nokkonen ovat vallanneet alaa.



Kuva 6. Harri Hirvikoski hakemassa lehmiä navetalle 1980-luvun lopulla. Kuva Anne Hirvikoski.



Kuva 7. Tilan lehmiä 1980-luvun lopussa. Kuva Anne Hirvikoski.

3.2.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite alueella on pitää nurmi lyhyenä ja mahdollisimman rikkakasvittomana sekä estää kaikenlainen rehevöityminen.

Parhaan tuloksen saamiseksi suosittelemme alueelle samoja toimenpiteitä kuin Kotopellolle, koneellista niittoa (vaihtoehto 1) tai eläinten laidunnusta (vaihtoehto 2).

3.2.3 Kustannukset

Taulukko 3. Vaihtoehto 1.

Navetan tausta	Pinta-ala	0,66 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Nurmen perustamiskustannukset	á hinta (€/ha sis. ALV 24 %)	ha	€
Kyntö	60	0,66	54
Maanmuokkaus	36	0,66	32,40
Kylvölannoitus	50	0,66	45
Niitto	44	0,66	46,20
Perustamiskustannukset yht.			177,60
Vuosi 1	Nurmen perustaminen, niitto		177,60
Vuosi 2	Niitto x 2		92,40
Vuosi 3			92,40
Vuosi 4			92,40
Vuosi 5			92,40
Yhteensä / v			109,44
Yhteensä / 5 v			547,20

Nurmen perustaminen ja niitto eivät tälläkään loholla tuo suuria kustannuksia, mutta luonnonmukainen jälki jää saavuttamatta.

Taulukko 4. Vaihtoehto 2.

Navetan tausta	Pinta-ala	0,66 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Nurmen perustamiskustannukset	á hinta (€/ha sis-ALV 24%)	ha	€
Kyntö	60	0,66	54
Maanmuokkaus	36	0,66	32,40
Kylvölannoitus	50	0,66	45
Niitto	44	0,66	46,20
Yhteensä			177,60
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Sähköpaimen	200	1	200
Materiaalikustannukset yht.			200
Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	3	36
Henkilötyö alueen raivaus	12	2	24
Työkustannuksen yht.			60
Perustamiskustannukset yht.			437,60
Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	3	36
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	12	42	504
Hoitokustannukset yht.			540
Vuosi 1	Nurmen perustaminen, niitto		177,60
Vuosi 2	Aidan perustamiskustannukset		800
Vuosi 3	Huolto-, hoitokustannukset		600
Vuosi 4			600
Vuosi 5			600
Yhteensä / v			555,52
Yhteensä / 5 v			2777,60

Tulot, laidunvuokra / v	100 €/hevonen/ kk 4 hevosta	1200 €
Tulot, laidunvuokra / 5 v		4800 €

Taulukossa on laskettu nurmen perustamisen, hevosten aitaamisen sekä valvonnan ja hoidon kustannukset, joten kokonaissumma on suurin suunnitelmassa olevilla lohkoilla. Hevoset tekevät hyvää jälkeä hoitaen maisemaa ja niistä on myös mahdollista saada tuottoja korvaamaan kuluja, vuokraamalla laidunpaikkoja hevosenomistajille. Kustannusarvioon olen laskenut yhdestä hevosesta tulevat 100 euroa kuukaudessa laidunkauden ollessa kolme kuukautta toukokuun alusta elokuun loppuun.

3.3 Kotokallio

3.3.1 Alueen kuvaus



Kuva 8. Kotokallio, kevät 2014.

Metsälohkolla on aina käytössä ollessaan laiduntanut eläimiä. Kuten muillakin lohkoilla 1960–2000 naudatarja on käyttänyt aluetta suojana tuulta, sadetta ja auringon paahdetta vastaan peltoalueidensa yhteydessä. 2006–2011 se on ollut hevosten ja muutaman lampaan käytössä ja sen jälkeenkin vielä muutamana kesinä. Runsas umpeenkasvu on alkanut reunoilta, ja se on muuttanut sisämetseen kasvillisuutta. Avoimilla paikoilla kasvaneet niittykasvit ovat vähentyneet tai hävinneet.

Kotokallio on hakamainen, noin 0,65 hehtaarin suuruinen lohko Kotopellon ja Navetan taustan välissä, johon kuuluu korkeahko kallioalue sekä vähän kivikkoa.

Puusto on sekametsää; kuusia, mäntyjä, koivuja, katajia ja leppiä. Kalliolta on kaunis näkymä edessä levittäytyvälle maalaismaisemalle ja siellä kasvaa muun

muassa maisemapuuksikin mainittava tyylikäs vanha mänty. Aluetta voisi hyödyntää myös siis jonkinlaisena maisemakohteena matkailussa. Kasvillisuus on monipuolisempaa kuin viereisillä alueilla, niittykasveja on enemmän ja kallion läheisyydessä kasvaa myös esimerkiksi mustikkaa. Saarekkeessa on aikanaan kasvanut myös muun muassa kissankäpälää, joka on sittemmin kadonnut kokonaan.

3.3.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteena alueella on pitää se avoimena, etenkin jo puskituneilta reunoilta. Kuten edellä mainitsin, aluetta voisi jollain tavoin myös hyödyntää maisemakohteena. Se voisi olla oivallinen paikka esimerkiksi leirinuotiolle.

Toimenpiteiksi suosittelen mekaanista raivausta ja harvennusta; alueelta tulisi raivata puskituneita alueita sekä poistaa muutama isompi varjostava puu. Poistot tulee tehdä huomioiden luonnon monipuolisuus, välttää siis vain samankaltaisten ja ikäisten puiden jättämistä. (Borg ym. 2004. 3-10.)

Raivauksen ja harvennuksen jälkeen alueen hoitaisivat parhaiten lampaat. Kallioalue kivikkoineen olisi parempi vaihtoehto niille kuin hevosille, toki jyrkenteet ja kivikko on aidoilla rajattavissa pois eläinten käytöstä. Laidunnus tällä loholla palauttaa parhaiten menetettyjä maiseman ja luonnon arvoja. Alueille sopisi arviolta noin 10 uuhien lauma karitsoineen. (Harmoinen T. & Äärilä M. 2007, 62.)

Vuosi 1: Mekaaninen raivaus, puujätteen poisto alueelta

Vuosi 2: Lampaiden laidunnus

Vuosi 3: Lampaiden laidunnus

Vuosi 4: Lampaiden laidunnus

Vuosi 5: Lampaiden laidunnus

3.3.3 Kustannukset

Taulukko 5. Kotokallion hoitotoimenpiteiden kustannusarvio.

Kotokalliot	Pinta-ala	0,65 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Aitalanka	25 (400 m rulla)	2	50
Aitatolpat	2	100	200
Naulat & eristimet	0,1	300+200	50
Sähköpaimen	250	1	250
Katos	140	1	140
Materiaalikustannukset yht.			690

Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	10	120
Henkilötyö alueen raivaus	12	2	24
Työkustannuksen yht.			144
Perustamiskustannukset yht.			834
Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	3	36
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	12	42	504
Hoitokustannukset yht.			540
Vuosi 1	Raivaus		68,20
Vuosi 2	Aidan perustamiskustannukset		1374
Vuosi 3	Huolto-, hoitokustannukset		564
Vuosi 4			564
Vuosi 5			564
Yhteensä / v			626,84
Yhteensä / 5 v			3134,20

Kotokallion taulukossa on laskettu materiaalihankintojen lisäksi lampaiden valvonta- ja hoitokustannukset, joten loppusumma nousee melko korkeaksi. Hankinnoista mainittakoon, että lampaat tarvitsevat akullisen sähköpaimenen (hinta-arvio: Agrimarket.), jota voidaan siirrellä saarekkeesta toiseen. Katokseksi toimeksiantajan kanssa ideoimme siirrettävän pressuautokatoksen (hinta-arvio: Tokmanni.), joka on helppo koota, purkaa ja siirtää paikasta toiseen tarvittaessa. Materiaalihankintoja ei todennäköisesti tarvitse tehdä moneen vuoteen lisää, joten niiden avulla suunnitelmaa voidaan jatkaa vuodesta 5 eteenpäinkin.

3.4 Reunametsä

3.4.1 Alueen kuvaus



Kuva 9. Reunametsä, kevät 2014.

Reunametsän historia on samankaltainen muiden suunnitelma-alueiden kanssa; nautakarja on laiduntanut sitä 2000 vuoteen asti, jonka jälkeen se on ollut epä-säännöllisesti hevosten käytössä vuoteen 2014 asti. Alalla on tapahtunut umpeen kasvamista, metsittymistä ja nokkoskasvusto on tukahduttanut vauhdilla muuta kasvillisuutta. Lohkoa on myös vuosien varrella pyritty hoitamaan mekaanisesti jonkin verran.

Reunametsä on noin 0,55 hehtaarin kokoinen alue. Talousrakennuksen etupihasta avautuu suoraan maisemakuva Reunametsään päin, kuten monesta muustakin suunnasta tilan alueelta. Lohkon viertä kulkee myös metsätie, joka kuuluu valtakunnalliseen Reitti-retkeilyverkostoon. Puoleen hehtaariin kuuluu myös vanha lato, joka on ollut nautakarjan suojana ja ruokintakatoksena.

Reunametsän puusto on melko vanhaa sekametsää; pääasiassa kuusia, mäntyjä, koivuja ja katajia. Rehevöitymisen seurauksena myös paju on alkanut vallata alaa. Puut ovat keskimäärin melko iäkkäitä, lahopuita on jonkin verran.

Kenttäkasvillisuus on pitkälti heinäkasveja, nokkonen on levittäytynyt etenkin entisen nautakarjan ladon ympäristöön.



Kuva 10. Reunametsä kaippaa hoitotoimenpiteitä, kevät 2014.



Kuva 11. Vanha eläinsuoja ja ruokintakatos ovat hyödynnettävissä myös tulevaisuudessa, kevät 2014.

3.4.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Reunametsänkin maisemanhoidollinen tavoite on estää umpeenkasvu, päästä eroon nokkosen vauhdikkaasta leviämisestä ja pitää heinä- ja ruohokasvusto maltillisena.

Toimenpiteinä alueella suosittelisin ensisijaisesti nokkoskasvuston niittämistä riittävän useasti mekaanisesti. Lisäksi osa puista voitaisiin poistaa, jotta uusia pääsisi kasvamaan tilalle. Raivaus tulee tehdä suosien luonnon monipuolisuutta. Lahopuut ovat tärkeitä, niitä tulee myös jättää. Erityisesti erilaiset hyönteiset, sienet ja sammalet viihtyvät puun rungoilla. (Härjämäki K., luento 30.10.2014.)

Tämä alue sopisi myös erinomaisesti eläinten laidunnukseen monestakin syystä; metsä antaa suojaa, kasvillisuutta on kuitenkin riittävästi ja vanha lehmiä pihattolaiton on mahdollista ottaa käyttöön eläinsuojaksi. Alue sopisi hyvin lampaille ja hevosille. Eläimet tuovat lisäarvoa eliöyhteisölle. (Puurunen ym. 2002, 40.)

Vuosi 1: Mekaaninen raivaus, puujätteen poisto alueelta, niitto

Vuosi 2: Laidunnus

Vuosi 3: Laidunnus

Vuosi 4: Laidunnus

Vuosi 5: Laidunnus

3.4.3 Kustannukset

Taulukko 6. Reunametsän hoitotoimenpiteiden kustannusarvio.

Reunametsä	Pinta-ala	0,55 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Aitalanka	25 (400 m rulla)	3	75
Aitaltolpat	2	90	180
Naulat & eristimet	0,1	250+180	43
Sähköpaimen	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Katos	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Materiaalikustannukset yht.			298
Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	9	108
Henkilötyö alueen raivaus	12	2	24
Työkustannuksen yht.			132
Perustamiskustannukset yht.			430

Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	3	36
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	(laskettu kohdassa Kotopelto)		
Hoitokustannukset yht.			36
Vuosi 1	Raivaus, aitojen hoito		68,20
Vuosi 2	Aidan perustamiskustannukset		430
Vuosi 3	Huoltokustannukset		60
Vuosi 4			60
Vuosi 5			60
Yhteensä / v			135,64
Yhteensä / 5 v			678,20

Reunametsän maisemallinen hoitaminen tapahtuu parhaiten raivauksella vuonna 1, jonka jälkeen lampaat laiduntavat aluetta. Eläinten valvonta ja hoito on huomioitu aiemmin. Kustannukset jäävät vuosittain suhteellisen alhaisiksi.

3.5 Haapasaareke

3.5.1 Alueen kuvaus



Kuva 12. Haapasaareke, kevät 2014.

Haapasaareke on ollut nautojen laidunnettavana 1960–2000.

Se on nimensä mukaisesti lähinnä haapoja kasvava, noin 0,75 hehtaarin kokoinen alue viljeltyjen peltojen keskellä. Se sijaitsee maatilan päärakennuksen pihasta katsottuna suoraan edessä, joten se on maisemallisesti tärkeä kohde.

Haapojen lisäksi alueella kasvaa muutamia katajia sekä yksittäisinä muita puulajeja. Kenttäkasvillisuutena on erilaisia heiniä ja ruohoja, keväisin alusta on täynnä valkovuokkoja.



Kuva 13. Lehmät laiduntamassa Haapasaarekkeen edustalla. 1980-luku. Kuva Anne Hirvikoski.



Kuva 14. Haapasaareke metsittyneenä taustalla, kesä 2014.

3.5.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteena on estää vesakoituminen ja palauttaa ja ylläpitää metsän alkupe-
räistä kasvillisuutta.

Ensimmäisenä toimenpiteenä kehoitan poistamaan ylimääräisiä puita alueelta. Raivaus tulee suorittaa suosien vallitsevaa puulajia haapaa ja jättäen ehkä muita lehtipuita ja katajia maastoon. Tämä tukee parhaiten saarekkeen alkuperäisen elinympäristön entisöintiä. (Borg ym. 2004, 3-10.)

Laidunnus on paras tapa hoitaa Haapasaarekettä. Sinne soveltuisivat parhaiten lampaat. Maasto on hieman kivikkoista ja vaikeakulkuista paikoittain, joten hevosille alue ei välttämättä ole parhain mahdollinen. Laiduneläimet palauttavat alan biologista monimuotoisuutta. (Michelson A. 2013, 29–33.)

Vuosi 1: Energiapuu-urakoitsija raivaa alueen, hakkuujätteen poisto alueelta

Vuosi 2: Laidunnus

Vuosi 3: Laidunnus

Vuosi 4: Laidunnus

Vuosi 5: Laidunnus

3.5.3 Kustannukset

Taulukko 7. Haapasaarekkeen hoitotoimenpiteiden kustannusarvio.

Haapasaareke	Pinta-ala	0,75	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Aitalanka	25 (400 m rulla)	4	100
Aitaltolpat	2	110	220
Naulat & eristimet	0,1	300+220	52
Sähköpaimen	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Katos	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Materiaalikustannukset yht.			372
Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	8	96
Henkilötyö alueen raivaus	12	3	36
Työkustannuksen yht.			132
Perustamiskustannukset yht.			670

Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	6	72
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	(laskettu lohossa Kotopelto)		
Hoitokustannukset yht.			72
Vuosi 1	Raivaus		68,20
Vuosi 2	Aidan perustamiskustannukset		742
Vuosi 3	Huoltokustannukset		108
Vuosi 4			108
Vuosi 5			108
Yhteensä / v			226,84
Yhteensä / 5 v			1134,20

Arvioidut tulot, puut

600

Haapasaareke vaatii energiapuu-urakoitsijan raivauksen vuonna 1, jonka jälkeen aidan perustaminen vie suurimman rahamäärän. Perustoimenpiteet kuten aidan huolto on vuositasolla melko edullista. Eläinten valvonta ja hoito on huomioitu aiemmin. Haapasaarekkeen puustosta saatavat tulot ovat arviolta 600 €.

3.6 Mäntysaareke

3.6.1 Alueen kuvaus



Kuva 15. Mäntysaareke, kevät 2014.

Mäntysaarekettä on myös laiduntanut tilan nautakarja vuosina 1960–2000. Saarekettä on jo alettu raivata vuonna 2014, riittävä määrä puita on poistettu ja hakkuujätteet on osittain siivottu alueelta.

Alue on noin hehtaarin kokoinen, metsäinen, pääosin mäntyä kasvava lohko. Se on myös peltojen ympäröimä.

Tiheässä metsäsaarekkeessa männyn lisäksi alueella kasvaa lähinnä kuusia, josten tiheiden oksien varjossa kasvillisuus on paikoittain niukkaa. Toisaalta valoisailla paikoilla kasvaa esimerkiksi niittykukkia.



Kuva 16. Lampaat sopivat laiduntamaan metsäsaarekkeita. Kuvassa ovat tilan lemmikkilampaat kesällä 2007.

3.6.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite on metsittymisen estäminen. Toimenpiteet tällä alueella on jo aloitettu; metsää on harvennettu ja puskia raivattu. Seuraavaksi alueella tulee hoitaa hakkuujätteen siivous loppuun asti, jotta kenttäkasvillisuus pääsee kasvamaan kunnolla. (Hagelberg ym. 2003, 21.) Tämän jälkeen se voidaan aidata lampaille laidunnettavaksi.

Näiden toimenpiteiden seurauksena umpeenkasvu voidaan pysäyttää ja eliöyhteisöjä monipuolistaa alueella.

Vuosi 1: Hakkuun loppusiivous

Vuosi 2: Laidunnus

Vuosi 3: Laidunnus

Vuosi 4: Laidunnus

Vuosi 5: Laidunnus

3.6.3 Kustannukset

Taulukko 8. Mäntysaarekkeen hoitotoimenpiteiden kustannusarvio.

Mäntysaareke	Pinta-ala	1 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Aitalanka	25 (400 m rulla)	4	100
Aitatolpat	2	180	360
Naulat & eristimet	0,1	400+380	78
Sähköpaimen	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Katos	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Materiaalikustannukset yht.			538
Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	8	96
Henkilötyö alueen raivaus	12	3	36
Työkustannuksen yht.			132
Perustamiskustannukset yht.			670
Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	6	72
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	(laskettu kohdassa Kotopelto)		
Hoitokustannukset yht.			72
Vuosi 1	Aidan perustamiskustannukset		670
Vuosi 2	Huoltokustannukset		108
Vuosi 3			108
Vuosi 4			108
Vuosi 5			108
Yhteensä / v			220,40
Yhteensä / 5 v			1102

Mäntysaareke on raivattu ja osa hakkuujätteistä siivottu vuonna 2014. Kustannusarvioon on laskettu siis pieni osa loppusiivoukselle ja loput kulut aidan perustamis- ja huoltokustannuksiin. Eläinten valvonta ja hoito on huomioitu aiemmin. Vuositasolla tämä on edullinen vaihtoehto.

3.7 Kuusisaareke

3.7.1 Alueen kuvaus



Kuva 17. Kuusisaareke, kevät 2014.

Kuusisaarekkeella on myös pitkä laidunnushistoria. 1960-luvulla se kuului osaksi talon työhevosen laidunta, myöhemmin se siirtyi nautakarjan käyttöön aina 2000-luvulle asti.

Kuusisaareke on noin 0,8 hehtaarin suuruinen lohko Reunametsän takana. Se sijaitsee hieman kauempana talusrakennuksesta, joten sen esteettisyysarvo on vähäisempi. Lohko on kuitenkin tärkeä erilainen elinympäristö viljelyalueen keskellä, se on luonnon monimuotoisuuden kannalta kunnostamisen ja säilyttämisen arvoinen.

Saareke sisältää lähinnä tasaista maastoa, vaikka pieni kallio nouseekin pintaan alueen reunassa. Kasvillisuus on nykyään varjoisan ja puskituneen kuusimet-sän suojassa lähinnä niukkaa heinäkasvillisuutta ja sammalta. Aluetta ympäröi-vät ojat, jotka ovat vuosien varrella myös puskituneet.



Kuva 18. Kuusisaareke on metsittynyt runsaasti reunoilta, talvi 2014. Kuva Anne Hirvikoski.

3.7.2 Maisemanhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet

Kuusisaarekkeen maisemanhoidollinen tavoite on estää metsittymistä sekä uudistaa puukantaa luonnollisesti. Nykyiset suuret kuuset alkavat ikääntyä. Metsittymisen estäminen helpottaa myös viljelystöitä pellolla, pellon reunat ovat helpommin työstettävissä. Peltojen ympäröimänä tämä saareke on entisöimisen arvoinen, kallisarvoinen kasvien ja eläinten habitaatti sekä tuo miellyttävää vaihtelua maisemaan. (Maaseutuvirasto, 2014.)

Vuosi 1: Energiapuu-urakoitsija raivaa alueen, hakkuujätteen poisto alueelta

Vuosi 2: Laidunnus

Vuosi 3: Laidunnus

Vuosi 4: Laidunnus

Vuosi 5: Laidunnus

3.7.3 Kustannukset

Taulukko 9. Kuusisaarekkeen hoitotoimenpiteiden kustannusarvio.

Kuusisaareke	Pinta-ala	0,8 ha	
	Suunnitelmakausi	5 v	
Materiaalikustannukset	á hinta	m/kpl	€
Aitalanka	25 (400 m rulla)	4	100
Aitaltolpat		2	120
Naulat & eristimet		0,1	300+240
Sähköpaimen	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Katos	(laskettu lohossa Kotokallio)		
Materiaalikustannukset yht.			394
Työkustannukset	á hinta	h	€
Henkilötyö aidan rakennus	12	8	96
Henkilötyö alueen raivaus	12	3	36
Työkustannuksen yht.			132
Perustamiskustannukset yht.			526
Hoitokustannukset	á hinta	h	€
Aitojen huolto	12	5	60
Eläinten hoito, hoitopäiväkirja	(laskettu lohossa Kotopelto)		
Hoitokustannukset yht.			60
Vuosi 1	Raivaus		68,20
Vuosi 2	Aidan perustamiskustannukset		586
Vuosi 3	Huoltokustannukset		96
Vuosi 4			96
Vuosi 5			96
Yhteensä / v			188,44
Yhteensä / 5 v			942,20

Arvioidut tulot puista

450

Kuusisaarekkeen kustannukset koostuvat vuoden 1 raivauksesta, lammasaidan perustamiskustannuksista sekä vuosittaisista huoltokustannuksista. Eläinten valvonta ja hoito on huomioitu aiemmin.

4 KOKONAISKUSTANNUKSET

Suunnitelman toimeksiantaja toivoi kahta vaihtoehtoista suunnitelmapohjaa: toisen, jossa laidunlohkoja pelkästään niitettäisiin koneellisesti ja toisen, jossa hevoset toimisivat maisemanhoitajina. Saarekkeitä hoitaisivat puuston raivaamisen jälkeen lampaat molemmissa skenaarioissa.

Molemmissa vaihtoehtoisissa kustannukset vaihtelevat hieman vuosittain. Alkuvuosien investoinnit materiaaleihin ja laidunten kunnostamiseen aiheuttavat suurimmat kustannukset. Jo toisena suunnitelmavuonna rahapanokset pienenevät ja todennäköisesti esimerkiksi materiaalihankinnat kantavat vielä suunnitelmavuosia pidemmällekin. Myös tuloja on suunnitelman toteuttamisesta saatavilla, hevosten laidunpaikkojen vuokraus ja puun myynti kattavat kuluja. Seuraavassa on yhteenveto suunnitelmapohjien keskimääräisistä vuosikustannuksista ja kokonaiskustannuksista.

Taulukko 10. Suunnitelmapohja 1: Laidunlohkojen koneellinen niitto, metsäsaarekkeiden puuston raivaus ja laidunnus lampailla.

Lohko	€/v	€/5v	Tulot
Kotopelto	85,07	425,40	
Navetantausta	547,20	109,40	
Kotokallio	626,80	3134,20	
Reunametsä	135,60	678,20	
Haapasaareke	226,80	1134,20	600
Mäntysaareke	220,40	11020	
Kuusisaareke	188,40	942,20	450
Yhteensä	2030,30	7525,60	1050

Taulukosta voidaan nähdä, että 5 vuoden suunnitelma toisi runsaan 7500 euron kustannukset, mikä tarkoittaisi noin 2030 euron vuosikustannuksia. Tuloja olisi reilun tuhannen euron verran, joten maksettavaa lopulta jäisi 6475,6 euroa. Hehtaaria kohden tämä tekee noin 259 euroa vuodessa.

Vuosittaisten kustannusten määrä vaihtelee tehtävien toimenpiteiden mukaan.

Taulukko 11. Suunnitelmapohja 2: Laidunlohkojen laidunnus hevosilla, metsäsaarekkeiden puuston raivaus ja laidunnus lampailla.

Lohko	€/v	€/5v	Tulot
Kotopelto	103,40	517,20	
Navetantausta	555,50	2777,60	4800
Kotokallio	626,80	3134,20	
Reunametsä	135,60	678,20	
Haapasaareke	226,80	1134,20	600
Mäntysaareke	220,40	11020	
Kuusisaareke	188,40	942,20	450
Yhteensä	2056,90	10285,60	5850

Suunnitelmapohja 2 kasvattaa kokonaiskustannukset yli 10 000 euroon. Vuosikustannuksetkin keskimäärin ovat runsaat 2500 euroa. Tuottojen, eli neljän vuoden ja neljän hevosen laidunpaikkojen vuokraustulojen, jälkeen maksettavaa tosin jää vain 4435,6 euroa, joka on vuositasolla 177,4 euroa hehtaaria kohden.

Molemmissa vaihtoehdoissa on sekä haasteita että mahdollisuuksia, niin luontoympäristön kuin tilan omistajien työllistämisen näkökulmasta. Lopullisissa kustannuksissakaan ei merkittävän suurta eroa ole, joten taloudellisesta näkökulmasta ajateltuna suosittelisin vuosikohtaisien resurssien laskemista. Hevosten mukaan ottaminen maisemanhoitoon tuo alkuvuosina isomman rahallisen panostuksen tarpeen.

4.1 Rahoitusvaihtoehdot

Maisemanhoidossa on mahdollista hyödyntää monenlaisia tukia ja avustuksia. Niitä tarjoaa muun muassa Euroopan Unionin Ympäristötukisopimus, yhdistykset kuten luonnonsuojelupiirit ja perinnemaisemayhdistykset, Metsähallitus, Museovirasto, koulut ja yritykset (esimerkiksi kummitoiminta) sekä useat hankkeet. Maisemanhoitoa harkitsevan on siis hyvä tutustua kaikkiin mahdollisiin vaihtoehtoihin, jotta sekä luontoympäristö että maanomistaja hyötyisivät toimenpiteistä. Luonnon hoitamiseen kannattaa myös hakea konkreettistakin apua, eli järjestää vaikkapa talkoita. 4H-kerhot esimerkiksi ovat usein olleet tällaisissa projekteissa mukana. (Seppälä, haastattelu 10.3.2015.)

EU:n Ympäristötukisopimuksen nykyinen ohjelmakausi (2014–2020) tarjoaa hehtaarimääräisesti maksettavia tukia perinnebiotoopeille, luonnonlaitumille, reuna-alueille, metsäsaarekkeille ja muinaiskohteille. Sopimus voidaan tehdä, jos hoidon avulla voidaan edistää maatalousluonnon uhanalaista lajistoa tai sillä hoidetaan pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvää kulttuuriperintöä. Tukea voivat saada aktiiviviljelijät sekä yhdistykset ja sitä haetaan päätukihaun aikana ELY-keskukselta. Ei-tuotannollisten investointien tukea on myös haettavissa

esimerkiksi alkuraivaus ja aitaamiskustannuksiin. (Valtioneuvoston hyväksymä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020.)

Hirvikosken tilan peltomaat ovat tällä hetkellä vuokralla, joten hakuehtona oleva aktiiviviljelijä-status ei siinä määrin täyty. Tulevaisuudessa tämä asia voidaan kuitenkin muuttaa tai avustusta hakea yhdistyksen kautta, joten EUTukien hakeminen voi olla mahdollista. Suunnitelman laajuinen alue (noin viisi hehtaaria) oikeuttaisi siis vuosittaisen 450 €/ha tukitason (Valtioneuvoston hyväksymä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020.) perusteella maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoidon 2250 € vuositukeen. Kustannuslaskelmieni perusteella tuki riittäisi ehdottamieni toimienpiteiden tekemiseen molemmissa suunnitelmissa.

Uusi EU:n maaseutuohjelma on vasta aloittamassa, joten uudet projektit ja hankkeet ovat vielä suunnittelussa. Hirvikosken tilan olisi hyvä kuitenkin pitää mahdollisuuksia silmällä. Myös yhdistyksien avustuksia on tasaisin väliajoin haettavissa, esimerkkinä vaikka Ilmari Räsäsen säätiö, joka jakaa avustuksia kevään 2015 aikana.

Myös omia rahoituskeinoja kannattaa miettiä. Maisemanhoitoeläimet ovat yksi mahdollisuus tulojen hankkimiseen. Omien lampaiden kasvatus, niistä saatavat hyödykkeet kuten liha ja villa ovat tällä hetkellä kysytyjä tuotteita markkinoilla. Lammastalous kokee jonkinasteista nousukautta Suomessa, joten lammastilan perustaminen voisi olla taloudellisestikin kannattava idea. Hevosista on yhtälailla mahdollisuus saada tuloja. Laidunpaikkojen vuokraus tai esimerkiksi yksityistallin perustaminen ja hoitopaikkojen tarjoaminen ovat myös harjoittamisen arvoista toimintaa.

Vaikka Hirvikosket ensisijaisesti toivoivatkin lampaita ja hevosia maisemanhoitoeläimiksi, myös nautojen laiduntamista voisi miettiä. Nykyään on yleistyneessä käytäntö esimerkiksi hiekokasvattamoista tai pelkästään tarjota kesälaitumia nautakarjalle.

Lisäksi kauniiseen maalaismaisemaan ja eläimiin voidaan liittää esimerkiksi monenlaisia matkailupalveluita, joiden ideoinnissa rajat eivät tule heti vastaan ja jotka toimivat tulonlähteenä myös maisemanhoidolle.

5 TULEVAISUUDEN VISIOINTIA TILALLA

Maisemalla on suora yhteys luonnon ekosysteemiin. Monipuolinen maisema tarkoittaa myös monipuolista elinympäristöä kaikille. Hirvikosken tilan maisema on muotoutunut jo ainakin yli vuosisadan verran perinteisen maankäytön vaikutuksesta, viljelyn ja laidunnuksen ansiosta. Nyt kun näistä on luovuttu, monimuotoisuus on vähentynyt. Maisemasuunnittelulla ja hoidolla voidaan vaikuttaa tähän.

Hoitotoimenpiteillä saadaan aikaan tilaa ja avaruutta, joka on kadonnut vuosien saatossa umpeen kasvamisella. Palautettu avoimuus tuo takaisin kasveja ja eläimiä, jotka vaativat valoa ja elintilaa. Sienet, marjat ja kukkivat kasvit saavat mahdollisuuksia levitä ja esimerkiksi pölyttävät hyönteiset lisääntyvät. Hyönteiset puolestaan tuovat alueelle niitä syöviä lintuja ja nisäkkäitä.

Laidunnus on luonnollinen tapa korjata menetettyjä maisema- ja luontoarvoja. Sillä pystytään estämään metsittymistä ja umpeenkasvua. Laidunnus tuo ympäristöön myös lisää hyönteisiä, esimerkiksi lantakuoriaisia. Kaikki palaset maisemassa ovat tärkeä osa ekosysteemiä. (Ympäristöministeriö, 2013.)

Elinympäristön monipuolisuus tarkoittaa usein myös riistan lisääntymistä. Riistan hoitokin on EU:n tukemaa toimintaa, riistapeltojen perustaminen on luonnon kirjoa tukevaa.

Tilalla on vaihteleva luontoympäristö viljeltyine peltoineen, metsäsaarekkeineen, kallioineen, ojineen ja kivikasoineen. Se on osa suomalaista kulttuurimaisemaa, jonka perinteinen maatalous on luonut. Maisemanhoito on myös maaseudun elinvoiman säilyttämistä. (JÄRKI – hanke, 2014.)

Hirvikosken tilalla on jo usean vuosikymmenen historia maatilamatkailupalvelujen järjestäjänä, joten ympäröivä miljöö on aina ollut vahvasti läsnä arjessa. Yrittäjät ja heidän kokemuksensa mukaan myös asiakkaat arvostavat maalaismaisemaa sekä siisteyttä. Matkailupalvelujen tarjonta tilalla on ollut maaseutumaisemaan ja luontoympäristöön nojaavaa.

Tilan tulevaisuus on auki. Maatilamatkailupalvelut ovat tällä hetkellä tauolla, mutta valmiudet jatkaa toimintaa ovat koko ajan olemassa. Puitteet pidetäänkin kunnossa huoltamalla rakennuksia ja luontoympäristöön kiinnitetään huomiota. Vaikka kunnossapito vaatii resursseja, se on kuitenkin järkevää. Toiminnan jatkuessa töihin palautuminen tapahtuu nopeammin ja toisaalta tilan myynnin tullessa eteen, siisteys on myyntivaltti.

Maatilamatkailun jatkuessa tilalla on monenlaisia mahdollisuuksia. On mahdollista jatkaa tarjoamalla ruoka- ja tilaisuuspalveluja ryhmille, jolloin tarjontaan on myös kuulunut tarvittaessa erilaisten ohjelmapalveluiden järjestämien; metsäretket lähimaastoon, leirinuotiot, lumikenkä- ja lyhtykävelyt. Yhteistyössä lähiyrittäjien kanssa on tarjottu myös ratsastusretkiä, mönkijäajeluita, meriretkipaketteja ja värikuulasotaa. Mutta kuten yrity maailmassa yleensäkin, aina on pyrittävä kehittymään ja keksimään uutta.

Maisemalla on vetovoimaa. Siksi sitä voisikin hyödyntää tulevaisuudessa entistä enemmän. Hirvikosken tila voisi erikoistua tarjoamalla erilaisia eräelämyspalveluja hyödyntäen myös ohikulkevaa vaellusreittiä. Esimerkkinä voisi olla vaellukset ja erä- tai luontoleirit. Monipuolisen luonnon antimia voisi hyväksikäyttää ruokapalveluissa, vaikka myymällä eräkokouskursseja.

Maisemanhoitoeläimiä voi myös hyödyntää yritystoiminnassa. Maatilaleirit, eläintenhoitoleirit tai kotieläinpihatyypinen toiminta on nykyään kysyttyä, kuten Green Care -toimintakin. Hevosten laidunpaikkojen vuokraukselle hevos- tai lammastilan perustamiselle voisi myös olla edellytyksiä. Tätä kautta maisemanhoidon järjestämisestä on mahdollista saada myös runsaamminkin tuloja. Lammastalous varsinkin on tällä hetkellä nosteessa, joten olisi varmasti miettimisen arvoista. Alkuperäisrotujen kasvatus; suomenlampaiden, suomenhevosten sekä suomenkarjan tulevaisuuden turvaaminen on myös yksi tärkeä panostamisen kohde kotimaista maatalouttamme ajatellen.

Omien eläinten pidon ja niistä saatavien tuotteiden myynnin lisäksi yhteistyötä voisi tehdä paikallisten tuottajien kanssa. Tilapuodin perustaminen hyvälle sijainnille ei olisi huono idea. Lähiruoka ja -tuotteet ovat arvostettuja tänä päivänä. Tilapuodin yhteyteen on mahdollista ideoita vaikka kahvilaa. Olutpanimon perustaminen olisi myös paikallisesti eksoottinen ja mielenkiintoa herättävä.

Nykyisiä resursseja voisi myös jalostaa eteenpäin. Majoituksen tarjoaminen; mökkivuokraus tai hostelli- ja majatalo tyyppinen ratkaisu voisi olla toimiva. Sahayrityksen tulevaisuuteen voisi visioida vaikkapa erikoispuun myyntiä tai toiminnallisia, metsäaiheisia tapahtumia ja teemapäiviä tutustuen metsätalouteen.

Maiseman mahdollisuuksia tulevaisuudessa on lukemattomasti. Vaaditaan innovatiivisuutta ja rohkeutta lähteä toteuttamaan niitä, mutta ne varmasti antavat tuloksia sekä perinteisen elinympäristön palauttamiselle että yritystoiminnalle.

6 YHTEENVETO

Työn tarkoituksena oli luoda käytännöllinen maiseman hoitosuunnitelma Hirvikosken maatilamiljööille, ottaen huomioon käytössä olevat nykyiset resurssit. Kustannuslaskelmilla ja rahoitusvaihtoehtojen pohtimisella oli myös tärkeä osa kokonaisuudessa. Tuloksena esitin kaksi vaihtoehtoista suunnitelmaa kustannusarvioineen, jotka on laadittu toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Lisäksi pohdin tilan mahdollisuuksia tulevaisuudessa maisemaympäristön näkökulmasta.

Maisemasuunnittelu on ajankohtainen aihe, se on monella tapaa pinnalla sekä mediassa että esimerkiksi lainsäädännössä; ympäristöasioissa ja Euroopan Unionin maatalouspolitiikassa. Maatalousalalle se on myös ympäristönäkökulmista tärkeä ja huomioon otettava asia.

Koin opinnäytetyön aiheen hyödylliseksi myös siksi, että omaan opintokokonaisuuteeni ei varsinaisesti kuulunut aiheen opintoja, joten tämän opinnäytetyön tekeminen oli opettavaista.

Työn tekeminen vaati sekä kirjallisen tiedon hyödyntämistä ja soveltamista, että käytännönläheistä ajattelutapaa esimerkiksi työvaiheiden suorittamisesta. Monipuolisia lähteitä oli virkistävän paljon käytettävissä, luennoista ja haastatteluista alkaen.

Suunnitelmaa tehdessäni opin, kuinka laaja kokonaisuus maisemasuunnittelu on ja että siinä tarvitaan monenlaista osaamista ja ymmärrystä. Suunnitelman voi tehdä monesta eri näkökulmasta.

LÄHTEET

- Borg O. & Teppo-Pärnä V. Niitto. 3. 2004. Paimion perinnemaisemayhdistys.
- Borg O. & Teppo-Pärnä V. 2004. Raivaus. 3-10. Paimion seudun ympäristöyhdistys.
- Hagelberg E., Härjämäki K. & Laakso M. 2003. Työtä perinnemaisemien parhaaksi. 6, 13-31. Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri ry.
- Harmoinen T. & Äärilä M. 2007. Lampaankasvattajan käsikirja. 62. Tieto tuottaa – sarja. ProAgria Maaseutukeskusten Liitto.
- Hirvikoski H., Hirvikoski A., Hirvikoski E., Hirvikoski H. & Hirvikoski, K. Tilan eri sukupolvet. Haastattelut. Syksy 2014. Kevät 2015. Merikarvia.
- Härjämäki K. Projektipäällikkö, JÄRKI Luonto ja riista. Luonnon- ja riistanhoitosäätiö. Luento, ProAgria / Maa- ja kotitalousnaisten järjestämä ympäristöiltä 30.10.2015, Salo.
- Iijolainen M. & Ruoho J. 2014. Luonto & hyvinvointi yrittäjyyden mahdollisuutena. Green Care Satakunnassa. 8-11. Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- JÄRKI – hankkeen verkkosivut, 2014. http://www.ym.fi/fi-fi/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus
- Laidunpankki, 2015. ProAgria Etelä-Suomi. <http://laidunpankki.fi/>
- Lehto M., 2011- Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma. Pisara – Kulttuuriympäristöt arjen arvoiksi – hanke. Satakunnan museo.
- Maa- ja metsätalousministeriön verkkosivut, 2014. Maa- ja metsätalousministeriö. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/luonnonvarat_luonnon_monimuotoisuus_ymparisto.html
- Maaseutuviraston verkkosivut, 2014. Reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden hoitokortti. <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljeliija/Documents/Ymp%C3%A4rist%C3%B6tuen%20neuvonnalliset%20oppaat/Reunavy%C3%B6hykkeiden%20ja%20mets%C3%A4saarekkeiden%20hoitokortti.pdf>
- Michelson A. 2013. Piiti, piiti, piitiiiii! Kokemuksia perinteisestä lammastaloudesta. 29-33. KnowSheep-projektin julkaisu.
- Palva R. 2014. Maatalouskoneiden kustannukset ja urakointihinnat. TTS Työteho-seura.
- Perustuslaki 731/1999. 11.6.1999.

Puurunen T. & Teräväinen H. 2002. Laiduntaminen kannattaa. Tieto tuottamaan- sarja. 5-9, 16–20, 19, 40, 47. ProAgria Maaseutukeskusten Liitto.

Seppälä, S. 2015. Maisemasuunnitelija. ProAgria / Maa- ja kotitalousnaiset. Haastattelu 10.3.2015, Huittinen.

Valtioneuvoston hyväksymä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020. http://www.mmm.fi/attachments/maaseutu/6GmtwvOAI/Luonnos_Manner-Suomen_maaseudun_kehittämissuunnitelma_2014-2020_KICK_OFF-Versio_final_pienennetty.pdf

Vainio M., Kekäläinen H., Alanen A. & Pykälä J. 2001. Suomen perinnemaisemat. Perinnemaisemaprojektin valtakunnallinen loppuraportti. Suomen ympäristö 527. Suomen ympäristökeskus.

Ympäristöministeriön verkkosivut, 2013. Luonnonmonimuotoisuus. http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu, 2013. Ympäristöministeriö. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat>

HAASTATTELU

Tilan eri sukupolvien haastattelu

”Yksivuotiaana olen vanhempieni kanssa muuttanut tilalle. Ensimmäiset muistot ympäristöön varmaankin liittyvät karjaan joka on laiduntanut pelloilla, me lapset haimme ne lypsylle kotiin. Maisema oli avointa ja muistan monipuoliset niittykukat ja kasvit kesäisin, esimerkiksi ruiskaunokit ja metsämansikat. Muita muistoja ovat leikit Kotokalliolla sisarusten kanssa”, Harri Hirvikoski kertoo. ”Olen kotoisin Porin Lattomereltä, joten ensivaikutelma oli tilan metsäpainotteen ympäristö, erityisesti metsäsaarekkeet ovat mieleeni. Vaikka kotimaisemani olivat aika erilaiset, kyllä tämä miellyttävä maisema kuitenkin oli. Olen aina tykännyt hoidetusta, luonnon kauniista maisemasta jossa kasvaa monimuotoiset kasvit. Kalliot ovat myös hieno osa maisemaa”, Anne Hirvikoski puolestaan kuvailee.

Tilan aikoinaan Hirvikoskille ostanut Erkki Hirvikoski kertoo ympäristön olleen perinteistä suomalaista maalaismaisemaa, jossa metsä, metsäsaarekkeet ja avoimet pellot toivat vaihtelua maisemaan. Ostamallaan tilalla oli tosin vain vähäinen määrä nautoja, Erkki ja hänen vaimonsa Helvi Hirvikoski alkoivat pikkuhiljaa kasvattaa eläinmäärää, joten maiseman muokkaantuminen karjanlaidunnuksen vaikutuksesta alkoi paremmin 1960-luvulta.

Erkki ja Helvi Hirvikoski ovat ehtineet nähdä maisemaa jo kuudella vuosikymmenellä, heidän aikanaan on tapahtunut tilaympäristössä monenlaista. He aloittivat tilan kehittämisen ja kasvattivat eläinmäärää, joten heidän aikaan maisema alkoi avartua entisestään. Myös seuraavan sukupolven tehokkaampi tuotanto ja teholaidunnus tulivat nähtyä, jonka jälkeen tapahtuikin laidunnuksen loppuminen. Nykyään maisema ei ole heidän mielestään yhtä avoin ja kasvit sekä eläimet alueella ovat muuttuneet. Samaa mieltä ovat myös Harri ja Anne. ”Maisema on muuttunut monella tapaa sen jälkeen kun lehmien laidunnus loppui. Monet paikat ovat rehevöityneitä ja umpeenkasvaneita. Kasvilajistot ovat muuttuneet, esimerkiksi monet niittykasvit ovat kadonneet ja tilalle on tullut muuan muassa nokkosta. Myös eläimistöissä huomaa muutoksia, hyönteiset (tunkioeläimet) ovat vähentyneet, linnut ovat vähentyneet”, kertoo nykyinen isäntäpariskunta.

Kaikki kolme sukupolvea ovat yhtä mieltä siitä, että tilan ympäristön maisema on kaunista perinteistä maalaismaisemaa, joka on muotoutunut nimenomaan sen perinteisen maankäytön ansiosta. ”Tämä on perinteistä suomalaista maisemaa, joka pitää säilyttää jälkipolvillekin”, Helvi Hirvikoski sanoo. ”Ympäristö on monipuolinen; metsäsaarekkeineen, kallioalueineen, niittykasveineen”, Anne täsmentää.

Kysyessäni mikä on paras paikka tilaympäristössä, ylitse muiden nousee Koto-kallioiden alue. Tämä tulee esiin joka sukupolvelta. Kallioalue erottuu ympäristöstään, näkymä avautuu ympäröivään maisemaan. Se on ollut myös sekä Harri Hirvikosken lapsuuden lempileikkipaikkoja, että hänen lapsiensa. ”Kyllä kallion ympäristössä on paljon leikitty, talvella esimerkiksi laskettu mäkeä”, Harrin poika Kalle kertoo.

”Tila tarvitsee hoitosuunnitelmaa, 15 vuotta ilman laiduntavia eläimiä on tehnyt huonoa ympäristölle, vaikka olemmekin koko ajan muiden töiden ohella yrittäneet tehdä mekaanisesti minkä olemme ehtineet ja jaksaneet. Tämä suunnitelma kuulostaa kyllä toteuttamiskelpoiselta. Todellisuuden ja unelmien välinen ero on kuitenkin välillä melko iso, voimavaroja ja muita resursseja ei välttämättä ole kaikkeen”, Harri ja Anne pohtivat.

”Kun laidunnus loppui, meni muutama vuosi ennen kuin muutokset alkoi varsinaisesti huomaamaan. Sitten havahtuikin kunnolla, että maisema oikeasti muuttuu nopeastikin ja että asioiden eteen pitää tehdä jotain. Harrastuksenomaisesti tätä maisemanhoitoa on tässä tehtykin, mutta aika ei riitä kaikkeen.”